

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ

שלשלת האור

שער
ראשון

היכל
שמיני

מאמר

ויחלום והנה סולם — תרצ"ד

○

מכבוד קדושת

אדמו"ר יוסף יצחק

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שני אורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור בפעם הראשונה מכת"ק

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלוש לבריאה

שנת הקהל

SEFER HAMAAMORIM—5694
MAAMOR VAYACHALOM VEHINEI SULAM

Copyright © 2023

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

ORDER DEPARTMENT:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148

www.kehot.com

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch®.

נסדר בדפוס „עזרא”

ע”י ירמיה הכהן בן לאה מיטא שי

פתח דבר

לקראת יו"ד שבט הבע"ל, יום הסתלקות־הילולא של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, הננו מוצאים לאור – בפעם הראשונה מגוכתי"ק:

(א) מאמר ד"ה ויחלם והנה סלם שנאמר בש"פ ויצא תרצ"ד. – תדפיס מספר
המאמרים תרצ"ד שמכינים לדפוס.

(ב) כמה מכתבים מכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, שכתבם בעת שהותו בארצות־הברית
בשנת תר"ץ¹ – שהגיעו לאחרונה לספריית אגודת חסידי חב"ד.

*

לחביבותא דמילתא – באה בתחילת הקונטרס פאקסימיליא מכת"ק כ"ק
אדמו"ר מהוריי"צ מהעמוד הראשון של המאמר.

*

לתועלת הלומדים באו בשולי הגליון מראה מקומות וציונים – נערכו ע"י
הרה"ת ר' אהרן לייב שי' (בהרשד"ב) ראסקין².

מערכת „אוצר החסידים“

מוצש"ק פ' בא ה'תשפ"ג
שנת הקהל
ברוקלין, נ"י.

(1) סקירה כללית על תקופה זו – ראה „מבוא“ לספר השיחות תרפ"ח־תרצ"א ע' מט ואילך. וש"נ.
(2) הגהת הגליונות נעשתה ע"י הרה"ת ר' יהושע העשל שי' הכהן יארמוש.

ויחלם! והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה, והנה מלאכי אלקים עלים וירדים בו, והנה ד' נצב עליו², ופי' הרמב"ן³ הראהו בחלום הנבואה, כי כל הנעשה בארץ נעשה על יד המלאכים, והכל בגזרת עליון עליהם⁴, והוא ית' נצב על הסולם, והבטיחו שהוא לא יהי' ביד המלאכים, אבל יהי' חלק הוי"ו⁵, ויהי' עמו תמיד. ועל דעת ר"א הגדול⁶ היתה זאת המראה כענין בין הבתרים לאברהם, כי הראהו ממשלת ארבע מלכיות ומעלתם וירידתם⁷. וכללות תוכן פירושו, דהראו לו ליעקב ענין ההשגחה פרטית בכל הנהגת העולם והנבראי, אמנם כ"ז הוא ההנהגה דשם אלקי' שבגימ' הטבע⁸, אבל ההנהגה עם ישראל הוא ע"י שם הוי' שהוא למעלה מן הטבע⁹. ויש מפרשים¹⁰, כי סולם רמז לנשמה העליונה, ומלאכי אלקים מחשבות החכמה. או סולם הוא תפלה¹¹, אשר על ידה עולה בקשת האדם

(1) המאמר מיוסד, כנראה, על ד"ה ראה אנכי עטר"ת (סה"מ עטר"ת ס"ע תרי ואילך). וראה גם ד"ה הנ"ל תער"ב (סה"מ תער"ב-תער"ו ע' קפח ואילך).

ד"ה ראה אנכי הנ"ל מיוסדים, כנראה, על ד"ה ראה אנכי תרל"ג (סה"מ תרל"ג ח"ב ס"ע תמג ואילך), שהוא מיוסד על ד"ה ראה אנכי בלקו"ת פ' ראה יח, א ואילך. וראה גם המשך מים רבים תרל"ו פ"ה ואילך.

עוד מאמרים מיוסדים כנראה, על ד"ה הנ"ל עטר"ת: סה"מ תרפ"א ע' של ואילך. סה"מ תרפ"ב ע' תג ואילך. ע' תכו ואילך. ע' תנג ואילך. תרפ"ה ע' נח ואילך. תרפ"ו ע' קנד ואילך. תרפ"ז ע' נד ואילך. תרפ"ח ס"ע קיט ואילך. תרפ"ט ס"ע שלו ואילך. ד"ה אנכי דש"פ יתרו תר"ץ. סה"מ תרצ"א ע' שלט ואילך. תרצ"ב ע' קיד ואילך. ע' שפה ואילך. תרצ"ג ע' תצה ואילך. תרצ"ד ע' לה ואילך. ע' סז ואילך. תש"ב ע' 138 ואילך. וראה ד"ה ראה אנכי תשי"ג (סה"מ תשי"ג ע' ריד ואילך).

(2) ויצא כה, יב"ג.

(3) ויצא שם, יב. הובא ברד"ה ויחלום ה'ש"ת (סה"מ ה'ש"ת ע' מה).

(4) ראה גם רמב"ן אחרי יח, כה.

(5) ע"פ האזינו לב, ט.

(6) פרקי דר"א פל"ה. "ונשמט בפרדר"א שעם פי' הרד"ל! ומצוה להשלים" (לקו"ש חכ"ה ע' 154 הערה 36).

(7) עכ"ל הרמב"ן (בשינויים קלים).

(8) פרדס שער יב (שער הנתיבות) פ"ב. ראשית חכמה שער התשובה פ"ו ד"ה והמרגיל (קכא, ב). של"ה פט, א (דאיתא בזהר); קפט, א (ומרומו בזהר); שח, ב. שו"ת חכם צבי סי"ח (הובא בלקו"ת פ' ראה כב, ריש ע"ג). תניא שעהיהו"א רפ"ו. לקו"ת שם כב, סע"ב ואילך. ספר השיחות תרצ"ג ע' 209 ואילך.

(9) ראה גם סה"מ תרפ"ז ע' סז. תרפ"ט ע' ככו. אגרות-קודש ח"ג ע' שטט. ע' תקסא.

(10) ראה ראב"ע ע"ה: "וה"ר שלמה הספרדי אמר, כי סלם רמז לנשמה העליונה, ומלאכי אלקים, מחשבות החכמה. ויאמר ר' ישועה, כי טעם סולם, שעלתה בו תפילתו, וירדה ישועתו מן השמים". – הובא ברד"ה ויחלום ה'ש"ת שם.

(11) ראה זהר ח"א רסו, ריש ע"ב. ח"ג שו, ריש ע"ב. תקו"ז תמ"ה (פג, א). לקו"ת בשלח ב, ב. סה"מ

תרנ"ה ע' רכב ואילך. תש"ח ע' 80 ואילך. ספר השיחות תש"ז ע' 143.

ותחננוני ודרך בה יורדת ובאה הישועה מן השמים במילוי בקשתו. וכללות תוכן פירושם הוא, דסולם הוא התקשרות האדם עם אלקות ע"י עצם הנשמה והוא ע"י העבודה דתפלה¹², כמו בגשמיות הרי הסולם מקשר המטה עם המעלה, שיש בהתקשרות זו דסולם יתרון על התחברות המעלה עם המטה ע"י עמוד המחברם, בזה שבסולם יש שליכות¹³, ויש באפשרות התחתון לעלות משליכה לשליכה עד שעולה לרום היותר גבוה. וכן הוא בתפלה, דכללותו הוא שפיכת הנפש¹⁴, כמ"ש¹⁵ ואשפוך את נפשי לפני ד', דזהו אמיתת ענין התפלה, וכמו אב רחמן המאזין בקשת בניו, כן הוא ית' שומע תפלת כל פה¹⁶, דבתפלה הרי כל א' מתחנן בבקשתו ותחננוני, דלפניו ית' יגיד צרתו, הנה סולם זה מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, ויש בה שליכות לעלות מדרגא לדרגא בעילוי אחר עילוי, וכדאי' במד"ר (בראשי' פס"ח¹⁷) הקב"ה יושב ועושה סולמות, משפיל לזה ומרים לזה מוריד לזה ומעלה לזה, הוי אומר¹⁸ אלקים שופט זה ישפיל וזה ירים, ואומר סולמות ל' רבים דכאו"א יש לו סולם הפרטי שלו¹⁹, וכמ"ש²⁰ ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב וגו' ובחרת בחיים, כי הבחירה נתונה לכאו"א לבחור בטוב ולמאוס ברע²¹, וזאת היא עבודת האדם לעלו' בסולם העולה, כמ"ש²² שמע ישראל הוי' אלקינו, דשמע הוא ל' הבנה²³, וכמ"ש²⁴ דבר כי שמע עבדיך, ופי' שמע ישראל, א' איד

-
- (12) ראה גם קונטרס העבודה פ"א (ע' 4). ד"ה זה היום דש"פ נצבים שנה זו (תרצ"ד) פ"א-ב (לקמן ע' 000).
- (13) ראה תנחומא – הובא במורה נבוכים ח"ב פ"י. בחיי ויצא שם. לקו"ת, סה"מ וספר השיחות שבהערה 11.
- (14) ראה פרי עץ חיים שער התפלה בתחילתו. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב ח"א ע' מב. ח"ב ע' תקפד ואילך.
- (15) שמואל"א א, טו.
- (16) תפלת העמידה (ברכת „שמע קולנו").
- (17) פיסקא ד.
- (18) תהלים עה, ת.
- (19) ראה גם ד"ה ויחלום במאמרי אדמו"ר הצ"צ (הנחות) ויצא ס"ע צב. סה"מ תרנ"ה ע' מט.
- (20) נצבים ל, טו. יט.
- (21) ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ה. תויר"ט אבות פ"ג מט"ו. תניא פי"ד (יט, ב). ביאורי הזהר להצ"צ ח"א ס"ע רסה ואילך. אוה"ת נ"ך ח"א ע' רנ. ובכ"מ.
- (22) ואתחנן ו, ד.
- (23) ראה אדרא רבא בזו"ג קלח, ב. פרש"י מקץ מא, טו. תו"א בראשית א, א. לקו"ת נשא כ, ד. פינחס פ, א. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ח"ב ע' תרעז. אוה"ת עקב ע' תעט.
- (24) שמואל"א ג, י.
- (25) ראה גם ד"ה מעין גנים, מים רבים (הועתק ב„היום יום" יב חשו), ויבוא עמלק – תר"ץ. סה"מ תרצ"א ע' קכד. תרצ"ו ע' 130. ע' 135. תרח"ץ ס"ע רכג. תש"ט (סה"מ תש"ט ע' 40). רשימת רבינו – ייכוז הגדול במינסק (קה"ת, תשס"ט) ע' טז.

דערהערט, כי הוי' אלקינו, אלקים הוא ל' כח²⁶, והיינו דכחינו וחיותנו²⁷ הוא הוי' שלמעלה מן הטבע. דהנה כתיב²⁸ בנים אתם לד' אלקיכם, ופירש רבינו נ"ע²⁹, כמו שהבין נמשך ממוח האב, כך כביכול נשמת כל איש ישראל נמשכה ממחשבתו וחכמתו ית', דבכאו"א מישראל הרי נפשו האלקי' הוא חלק אלוקה ממעל ממש, והוא השם הוי' שבנפש³⁰, ובמ"ת כתיב³¹ אנכי הוי' אלקיך³², ל' יחיד³³, אלוקה שלך, דבמ"ת ניתן הכח ועוז לכאו"א מישראל, אשר בעבודתו בתפלה תורה וקיום המצות, יוכל לעלות ולהגיע להמדרי' היותר גבוהות בעילוי אחר עילוי, כדרך העולה בסולם משליבה לשליבה, וזהו סולם המוצב ארצה אשר ראשה מגיע השמימה, לגלות שם הוי' שבנפש.

וביאור הענין הוא³², דהנה אמריב"ל³⁴ בכל יום ויום ב"ק יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, שהתורה עלובה שאין לה עוסקים³⁵. וצ"ל מהו"ע העסק בתורה, דתורה היא חכמה ושכל, דענינים הוא לימוד וידיעה, ומהו"ע העסק בתורה, ובכללות א"מ³⁶ מהו"ע כרוז הב"ק דמכרזת וכו', וכן יש כמה כרוז' למעלה שמכריזים ומעוררים על התשובה, וצ"ל מהו"ע הכרוזים האלו דבני אדם אינם שומעים את הכרוזים, א"כ מהו התועלת מהכרזה. אך הענין הוא, דהנה זה מה שבנ"א אינם שומעים את הב"ק הוא רק בנשמה שבגוף, מפני שהגוף ונה"ב מעלימים ומסתירים על אור הנשמה, דזהו"ע הטבע, שהרגילות והתדירות מכסה על ההפלאה האלקית, דבאמת הרי כל הענינים דעניני העולם שבנ"א קוראים אותם בשם טבעים הם למעלה מן הטבע³⁷, כי זה עצמו מה שהשמש זורח במזרח ושוקע במערב, והילוך השמש והלבנה בהילוך מסודר תמידי, והתחלקותם בארבע תקופות השנה בחלוקי השעות ביום ולילה

(26) ראה שו"ע או"ח סימן ה. סה"מ תרצ"ב ע' קנו.

(27) ראה לקו"ת בלק עג, ג. פינחס פ, א. סה"מ תרצ"ב שם.

(28) פ' ראה יד, א.

(29) תניא רפ"ב.

(30) ראה לקו"ש חל"ט ע' 209.

(31) יתרו כ, ב. ואתחנן ה, ו.

(32) בהבא לקמן – ראה ד"ה ראה שבהערה 1.

(33) ראה פסיקתא רבתי פכ"א, ד. דמבין יתרו שם.

(34) אבות פ"ו, ב.

(35) רע"ב אבות שם.

(36) ראה לקו"ת תצא לו, ד. האזינו עא, ד. שה"ש טז, ד.

(37) ראה סה"מ תרפ"ט ע' מט ואילך. ע' רכו. וש"נ. ספר השיחות תרצ"ג ע' 225 ואילך. ע' 230 ואילך.

ובשינוי האוירים דקור וחום³⁸, וכל ענינה³⁹ הבריאה כולה בכל ד' חלקי הדצח"מ התהוותם מציאותם ואופן קיומם וכן הד' יסודות⁴⁰ והרכבתם, הנה הכל כאשר לכל הוא ענין שלמעלה מן הטבע. ועוד יותר, הרי האדם רואה בעצמו איך שהוא כלול מן העליונים והתחתונים⁴¹, אשר מצד חומר גופו ושאיפתיו ה"ה פחות וגרוע מבעל חי היותר גס ורע⁴², וכמו שראים במוחש בחכמים הם להרע⁴³, שהם רעים מכל החיות רעות, ומצד נפשו ה"ה במעלה היותר עליונה להבין ולהשכיל גם בשכלים אלקים הנעלים ביותר, הנה מלבד זאת דחיבור הגוף והנפש הו"ע שלמעלה מן הטבע⁴⁴, הנה הרואה כל עניני העולם, ה"ה מבין ומשיג בהשגה גמורה כי בהכרח יש הבורא ומנהיג כולם, ומ"מ אינו מתפעל מכ"ז באותה ההתפעלות הראוי להיות מהשגה כזו, הנה זה עצמו הוא למעלה מן הטבע, אלא שהרגילות מכסה על האמת ומקרר את ההתפעלות האמיתית מזה שרואי את אלקות במוחש, ומשו"ז אין בנ"א שומעים כרוזים העליונים.

אמנם כ"ז הוא בהארת הנשמה המלוּבש בגוף, וידוע⁴⁵ דלא כל הנשמה מתלבשת בגוף, ומה שמתלבש בגוף הוא רק הארת ומקצת הנשמה בלבד, אבל עצם הנשמה אינה מתלבשת בגוף, וגם אינה בערך להתלבש בגוף, שהרי מלאך בשליש עולם עומד⁴⁶, ויש בזה ב' פירושים⁴⁷, דהמלאך הוא שלישי מהעולם או שהעולם הוא שלישי מהמלאך, וכש"כ נשמות שלמעלה ממלאכים⁴⁸, ומה שמתלבש בגוף הוא רק הארה לבד, ועיקר הנשמה היא למעלה, וכתוב (דניאל י' ז') וראיתי אני דניאל לבדי את המראה והאנשי אשר היו עמי לא ראו את

(38) נח ח, כג.

(39) אוצ"ל: עניני.

(40) ראה במדבר פ"ד, יב. רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ד ה"א ואילך.

(41) ראה בר"פ פ"ח, יא. פי"ב, ח.

(42) ראה תניא פכ"ד. מאמרי אדמו"ר הזקן כתובים ח"א ע' קי. אוה"ת ר"ה ע' א'שמב. קונטרס ומעין מאמר ד' (ע' 71). אגרות קודש ח"ד ע' שכד.

(43) ירמ' ד, כב (ושם: המה).

(44) ראה גם מאמרי אדמו"ר האמצעי נ"ך ס"ע תקנ ואילך. קונטרס ומעין מאמר טו פ"א (ע' 99). סה"מ תרפ"ב ס"ע קכט ואילך. ובכ"מ.

(45) ראה שער הקדושה להרח"ו חלק ג שער ה. לקו"ת במדבר טו, א ואילך. תצא לו, ריש ע"ב. שם, ד. האזינו ע"א, ד. שה"ש טו, ד. סה"מ תרל"ה ח"ב ע' תל. תרצ"ב ע' קיו. ד"ה אז יבקע שנה זו (תרצ"ד) פ"ב (לקמן ע' 0001).

(46) בר"פ פס"ח, יב. חולין צ"א, ב.

(47) ראה גם סה"מ תרל"ג ח"א ע' כד. המשך מים רבים תרל"ו פקט"ו. סה"מ תרמ"ד ס"ע שיג. המשך תער"ב פקט"ח (ח"ב ע' תסג). סה"מ תרס"ב ע' שנא. תרפ"ה ע' נח. ע' קכא. ע' שלה. תרצ"ב ע' רז. תרצ"ט ס"ע 211 ואילך. הי"ש"ת ע' 21. תש"ח ע' 280.

(48) ראה תניא אגה"ת פ"ד. לקו"ת ברכה צח, א. אוה"ת בראשית ח"ג תקנו, א. סה"מ תרל"ח ע' קיג ואילך. תרנ"ז ע' ערה. ובכ"מ.

המראה אבל חרדה גדלה נפלה עליהם ויברחו בהחבא, ואמרו⁴⁹ אע"ג דאינהו לא חזו מזלייהו חזו, מזל הוא שרש ומקור הנשמה⁵⁰, הנה מזלייהו חזו, דשרש ומקור הנשמה רואה ושומעת כל הכרוזים העליונים, וכתוב⁵¹ ונזלים מן לבנון, דלבנון הוא חו"ב שבנשמה שלמעלה, דלבנון הוא⁵² ל"ב ונו"ן, שהם ל"ב נתיבות חכ' ונש"ב⁵³ שבנשמה, הנה ונוזלי' מן לבנון, דמשרש ועצם הנשמה, בא ההזלה וההטפה בנשמה שבגוף, דאע"ג דאינהו לא חזו בראי' חושית גופנית, אבל מזלייהו חזו, ומזה הוא שנפלים הרהורי תשובה ותשוקה בלימוד התורה וקיום המצוות גם בהארת הנשמה שבגוף, והן המה ההרהורי תשובה שבאים להאדם פתאום בלי שום הכנה כלל. דהנה יש אופן בתשובה שבא ע"י הכנה, והוא כאשר האדם מתבונן במעמדו ומצבו, ומבקר כל מעשיו דיבוריו ומחשבותיו אשר בתו הלך כל הימים לרבות הלילות, בריבוי טרדות ודברים בטלים וכל המיני הצטדקות שיש לו על זה, הנה הוא בעצמו יודע שאין בהם ממש כלל, דמה מועיל הטרדה, ובפרט ביטול הזמן, בדברים של מה בכך, וכאשר מתבונן בתכלית כוונת ירידת נשמתו למטה, שאינה כלל בשביל דברים הגשמיים, ויש לו נפש האלקית שהיא, רק היא, צריכה להיות השולטת גם בכל עניני גופו, ואיך ירד פלאי⁵⁴ לעזוב את ד' ולילך בשרירות לבו⁵⁵, ובהעמקת דעתו בזה, הנה יתעורר בהתעוררות תשובה מעומקא דלבא, ובכה יבכה במר נפשו, ושב אל ד' בכל לבו נפשו ומאדו, וקובע לו סדר בתפלה ולימוד התורה. אמנם כ"ז הוא תשובה הבאה בהכנה ובזמן קבוע לזה, אבל לפעמים נפלים להאדם הרהורי תשובה פתאום בלי שום הכנה כלל, והוא כאשר הולך טרוד ומוטרד לרגלי עניניו, ופתאום נופל לו מחשבה, למה הוא רץ ובשביל מה הוא רץ, ומה יהי' סוף כל עניניו, וכרגע עובר ברעיונו כל פרטי עניני תהלוכותיו מחשבותיו דיבוריו ומעשיו יום יום כשור לעול וכחמור למשא⁵⁶, והכל בשביל פרנסתו במזון גופו, ועל אודות מזון נפשו אינו דואג כלל, וכל דאגותיו הם רק בצרכיו הגשמיים אשר ח"ו נמשל כבהמות נדמה⁵⁷, ונעשה צר לו במאד ממהות מציאותו, עס וערט אים זייער שלעכט און איינג פון זיין גאנצער מציאות, ומתעורר בקרבו תשוקה גדולה לשוב אל ד' ולקבוע עתים לתורה ותפלה

(49) מגילה ג, א.

(50) ראה לקו"ת שבהערה 45.

(51) שה"ש ד, טו.

(52) ראה מאורי אור אות ל סעיף ז וביאיר נתיב שם. לקו"ת האזינו שם. אוה"ת שה"ש ח"א ע' קעט.

(53) = ונו"ן שערי בינה.

(54) ע"פ איכה א, ט.

(55) ע"פ נצבים כט, יח.

(56) ע"פ עבודה זרה ה, ב.

(57) ע"פ תהלים מט, יג. כא.

במתנינות, והרהור זה עושה חקיקה פנימית בכל מציאותו, דכ"ז הוא בא מראיית עצם הנשמה⁵⁸ ושמיעתה הכרוזים העליונים, דכאשר עצם הנשמה שומעת כרוז שלמעלה שובו בנים שובבים⁵⁹, הנה לעת מן העתים בחדס עליון, ועפ"י רוב הוא ע"י זכות יגיעה גדולה בקיום מצוה מעשיות בכלל, ובפרט מצוה דרבים כמו קביעת עתים לתורה ברבים, או בענין להוציא יקר מזולל כו'⁶⁰, לקרב גם את הזולת לעבודת השם⁶¹, הנה אז הרי נרגש גם בהארת הנשמה, דפועל טוב זה ה"ה שובר את ההעלם וההסתר של הגוף ונה"כ המעלימים על אור הנשמה, וכתיב (ש"ב י"ד יד) וחשב מחשבות בלתי ידח ממנו נדח וגו'⁶², דחסד העליון הוא, דאפילו מי שהוא ר"ל נדח בכחות הגלויים שלו, הנה הוא ית' חשב מחשבות שלא יודח, וכמאמר⁶³ רשעים מלאים חרטות, שמתעוררים בתשובה, וזה בא ע"י כמה סבות שונות מבעל הסכות שמסבב סיבובים שונים, כי גם הנדח, לא זו בלבד שלא יודח, אלא עוד יתקרב וישוב אל ד'. כי באמת גם הרשעים ר"ל אינם רוצים בשו"א להיות נפרד מאלקות, וזה⁶⁴ מה שעובר עבירה ר"ל הוא מפני הרוח שטות⁶⁵ שמכסה על האמת שנדמה לו שעודינו ביהדותו⁶⁶, דהדמיון הלזה שנדמה שעודינו הוא מה שה' הרי ישנו בדקות וגם בדקות ביותר, והיינו, דגם מי שהוא שלם בכחות הגלויים שלו בקיום התומ"צ, יכול למצוא בעצמו הענין הזה מה שנדמה לו אשר עודינו מה שהי', כי האמת אינו כן, וכמ"ש במ"א⁶⁷ בענין רע לא ימאס⁶⁸, הוא ח"ו התחלה על התיצב על דרך לא טוב⁶⁸, כי זה מה שאנו רואי' בכמה בעלי צורה בקיום התומ"צ דעל כל עניני עולם יש להם זמן, ולקבוע עתים לתורה זה בא אצלם בקושי, וכאשר קובעים הזמן הנה על הרוב הוא מתבטל⁶⁹, דהסיבה לזה הוא, לפי דאינו מה שהי', ולאט לאט יורד ממעמדו ומצבו, אבל הוא בעצמו נדמה

58) ראה המשך תער"ב פס"א (ח"א ע' קיד). ח"ה ע' ואקפב. ד"ה ואתה תצוה תשמ"א פ"ה (סה"מ מלוקט ח"ו ע' קלב. בהוצאה החדשה – ח"ג ע' לז).

59) ירמ"ג, יד. כב. חגיגה טו, א.

60) ע"פ ירמ" טו, יט. וראה ב"מ פה, א. סה"מ תרס"ט ע' קל.

61) ראה גם ד"ה זכור שנה זו (תרצ"ד) פ"ב (לקמן ע' 000).

62) ראה תניא ספ"ט. הל' ת"ת לאדמו"ר הזקן פ"ד ס"ג.

63) ראה אברבנאל שמואל-ב יג, טו. ועוד. בתניא ספ"א (טז, א) ובלקו"ת פ' ראה שבהערה 1 –

הובא בשם אר"ל. – ראה המשך מים רבים תרל"ו וסה"מ תרנ"ז שבהערה 1 (ע' לח). וש"נ.

64) ראה תניא פכ"ד-כה. קונטרס ומעין מאמר ב ואילך. סה"מ תרנ"ח ע' רט ואילך. המשך תער"ב

פשי"א. פס"ד (ח"ג ס"ע תתסו ואילך. ע' אי"ב). תרפ"ג ע' קעב ואילך. הי"ש"ת ע' 114 ואילך.

65) ראה סוטה ג, א.

66) ראה תניא פי"ד.

67) ראה כתר שם טוב סימן קנב. סה"מ תרצ"א ע' שכת. תרצ"ב ס"ע יח ואילך. וראה סה"מ תרנ"ח

ע' קעו.

68) תהלים לו, ה (י"תיצב על דרך לא טוב רע לא ימאס").

69) ראה גם סה"מ תרפ"ג שם (ע' קעו) והי"ש"ת שם (ע' 118).

לו כי עודינו מה שהי, וכן הוא ר"ל גם בהנדת, אבל להיות ח"ו נפרד מאלקות אינו רוצה בשו"א, והוא מעצם הנשמה שלמעלה מטו"ד, וכמ"ש רבינו נ"ע (פי"ט⁷⁰), רק שהיא בבחי' שינה ברשעים, ואינה פועלת פעולתה בהם כל זמן שעוסקים בדעתם ובינתם בתאות העולם, אך כשבאים לידי נסיון בדבר אמונה שהיא למעלה מן הדעת, ונגעה עד הנפש לבחי' חכ' שבה, אזי היא נעורה משינתה ופועלת פעולתה בכח ד' המלוכש בה⁷¹.

והנה כח זה הרי ישנה בכאו"א מישראל כמ"ש רבינו נ"ע (פי"ח⁷²), ולכן אפילו קל שבקלים ופושעי ישראל מוסרים נפשם על קדושת ד' על הרוב וסובלי' עינוים קשים שלא לכפור בד' אחד ואף אם הם בורים ועמי הארץ ואין יודעים גדולת ד' כו', והיינו משום שה' אחד מאיר ומחי' כל הנפש ע"י התלבשותו בבחי' חכמה שבה שהיא למעלה מן הדעת והשכל המושג ומובן⁷³. אשר מזה הוא כח המס"נ שבכאו"א מישראל למסר נפשו בפו"מ על קדה"ש וכן לעמוד בנסיונות ולעמוד נגד כל מונע ומעכב בתורה תפלה וקיום המצות, דכ"ז הוא מבחי' חכ' שבנפש שלמעלה מטעם ודעת, כי בהשגה לא יש תוקף זה, שהרי שכל אינו מחייב הענין דמס"נ, ולכן הנה בתורה שהיא חכמה ושכל לא יש טעם על מס"נ⁷³, ורק נא⁷⁴ לאהבה את ה"א כו' כי הוא חייד, שזהו האהבה שע"פ טעם ודעת, להיות כי הוא ית' הוא המחי' זן ומפרנס ע"כ צריכים לאהבה אותו, אבל על מס"נ לא יש טעם, מפני שזהו למע' מהטעם דשכל המושג ומובן. והוא התוקף דנשמה שבלתי משתנה לעולם לא להיות נפרד ח"ו ולעמוד בנסיון. והו"ע כי עם קשה עורף הוא⁷⁵, דזהו למעליותא⁷⁶, שהרי אומר ע"ז וסלחת⁷⁵, והוא התוקף דנשמה שאינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד ח"ו מאלקות⁷⁷, שזהו הנקודה פנימי' שבכל איש ישראל מה שישנו בכל עת ובכל מקום, והוא היו"ד דשם הוי' שבנפש, ומזה הוא הביטול פנימי שישנו בכל א' מישראל לתורה ותשוקה עצמית לקיום המצות.

70) וכמ"ש רבינו נ"ע [בתניא] (פי"ט): כה, א.

71) עכ"ל אדה"ז בתניא שם.

72) כמ"ש רבינו נ"ע [בתניא] (פי"ח): כד, א.

73) ראה תו"א מגילת אסתר צט, ב. לקו"ת ויקרא ד, ג. סה"מ תרנ"ט ע' יח. וש"נ. תש"ט ע' 121.

וש"נ.

74) נצבים ל, ב.

75) תשא לד, ט.

76) ראה שמו"ר פמ"ב, ט. הובא בתו"א הוספות למגילת אסתר קכג, סע"ב. לקו"ת בלק סז, ריש

ע"ד. האזינו עג, ריש ע"ב. ועוד.

77) ראה גם סה"מ תרפ"ג שם (ס"ע קעב. ס"ע קעד) והשי"ת שם (ע' 115. ע' 117). אגרות קודש

ח"ד ע' שפד (הועתק ב,היום יום" כה תמוז). שם ע' תקמו (הועתק ב,היום יום" כא סיון). ועוד.

וענין הה' דשם הוי' שבנפש הוא כח ההשגה וההתבוננות בגדלות אוא"ס ב"ה. דהנה הגם שיש בכאוא"א בחי' יו"ד דשם הוי' שבנפש, שהוא בחי' חכמה כח מ"ה⁷⁸, בחי' הביטול שלמעלה מטעם ודעת המושג, צ"ל ג"כ בחי' בינה, שזהו ההשגה וההבנה באלקות⁷⁹, וכמ"ש⁸⁰ וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקים, שצ"ל השגה והבנה כמה שיש ביכולתו להבין ולהשיג, שהעיקר הוא היגיעה לייגע כלי מוחו וכלי שכלו בהבנה והסברה אלקית, וכת"י⁸¹ דע את אלקי אביך ועבדהו בלב שלם וגו', העבודה בלב שלם הוא כאשר בא בפועל טוב, וכמו בענין טוב המדות, הנה ההבנה במה שהוא טוב או ההסכם דמדות טובות הם טוב הנה כ"ז אינו מספיק עדיין, כ"א שיהי' פועל טוב, שיהיו מעשיו רצויים, הנה עבודה כזו הוא דוקא כאשר לבבו שלם, דשלימות הלב הוא ע"י הדעת דוקא. דהנה כלל ידוע⁸² דמוח שליט על הלב בתולדתו, והוא בזה שהלב מתפעל מהשגת המוח, וכמו שאנו רואין במוחש דמכל השגה נולד מדה בלב כפי ענין ההשגה, ואם אין הולדת מדה הרי זה כסיבה צדדית, ובעבודה הו"ע טמטום הלב⁸³, ובא כסיבת ג' שרי פרעה⁸⁴, קנה ושט וורידין⁸⁵, שהם או"ש⁸⁶ ורתיחה בעניני עולם שהם המונעים דההשגה שבמוח אינו בא אל הלב, אבל לולי זאת הנה המוח שליט על הלב, אבל עם זה אינו נוגע אל הפועל, כמו שאנו רואים במוחש, דיכול להיות דלבו יתפעל על טוב הדבר ההוא, אבל למעשה אין זה נוגע כלל, והעיקר הוא הפועל דוקא, ושיהי' בפועל הוא ע"י שלימות הלב, דכמו בגשמיות הרי ליבא פליג לכל שייפין⁸⁷, כן הוא ברוחניות, דלבב שלם הוא כאשר בא בפועל. וזהו דע את אלקיך ועבדהו בלבב שלם⁸⁸, דככדי שיהי' לבב שלם בעבודה בפועל, הוא ע"י הדעת, שהו"ע ההתקשרות וההעמקה במה שמשיג ומבין⁸⁹, והיינו דבכל השגה

(78) ראה זח"ג כח, א. לד, א. תניא פ"ג (ז, ב). פי"ח (כד, א). ועוד.

(79) ראה גם אוה"ת דרושים לפסח ע' תשפח ואילך.

(80) ואתחנן ד, לט.

(81) דברי הימים"א כח, ט. וראה תניא פמ"ב (נט, סע"א). קונטרס אחרון (קנו, ב).

(82) ראה זח"ג רכד, סע"א. תניא פרק יב (יז, א). פי"ז (כג, א). פנ"א (עא, סע"ב).

(83) ראה תניא פכ"ט. מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים ע' תפב ואילך. אוה"ת שמיני ע' תפ ואילך.

סה"מ תרל"ד ס"ע קסד ואילך. תר"ם ח"א ע' סד. ד"ה לפיכך נקראו תשט"ז (סה"מ תשט"ז ע' קנח ואילך).

(84) וישב לו, לו, מ, א ואילך.

(85) ראה לקוטי תורה להאר"ז' וישב לט, מ (ד"ה ויהי כו' עתה נבאר סוד יוסף). תו"א ורא נח,

ב ואילך. יתרו עא, ד. הוספות לויחי קב, ג. קד, ב ואילך.

(86) = אכילה ושת'.
(87) ראה זחר ח"ב קנג, א. ח"ג קסא, ב. רכא, ב. רלב, א (ברע"מ). תניא אגה"ק סל"א. תו"א בראשית

ז, ד. לקו"ת שה"ש כט, ב ואילך. לא, א ואילך.

(88) בדברי הימים"א שם: דע את אלקי אביך ועבדהו בלב שלם.

(89) ראה תניא ספ"ג. פמ"ב (נט, ב).

יתבונן עד שיחדש בה דבר בהסברת הענין, וכשם דבגליא שכתורה הרי בלימוד איזה סוגיא בגמ' עם פרש"י ותוס' הנה זה שיודע ומבין הסוגיא לכל פרטי' ועניני' עם פרש"י ותוס' אין זה ידיעה אמיתית עדיין, כ"א העיקר הוא דאחר ידיעתו הענין על בוריו עם פירושי רש"י ותוס' הוא מחדש דבר בהבנת והסברת הסוגיא ההיא⁹⁰, הנה כן הוא גם בלימוד פנימית התורה בהבנת השגה אלקית, הנה לאחר שלומד את הענין ומבינו היטיב על בוריו בהשגה ברורה, צריך לעיין ולהתבונן בו עד שיחדש דבר⁹⁰ בהסבר הענין מהמוחש דמבשרי אחזה⁹¹. וכמו כאשר לומד הענין מ"ש⁹² אני הוי' לא שנית, שלא יש שום שינוי בין קודם הבריאה לאחר הבריאה, וכמאמר⁹³ אתה הוא קודם שנבה"ע ואתה הוא לאחר שנבה"ע, בהשוואה גמורה⁹⁴, להיות דכללות התהוות העולמות הוא מהארה לבד, דבי"ה הוי' צור עולמים⁹⁵, ביו"ד נברא העוה"ב ובה"א נברא העוה"ז⁹⁶, הנה בטיב ההעמקה בזה יסביר לעצמו ומה האדם שהוא נברא בע"ג הרי ב' אותיות אינם תופסים לגבי כח הדיבור, וכש"כ לגבי כח המח', וק"ו לגבי עצמות האדם, וא"כ להבדיל הבדלות אין קץ למעלה הרי ב' אותיות אינו תופס מקום כלל⁹⁷, והיינו דכללות ההשתל' אינו תופס מקום כלל לגבי עצמות ולכן הנה לא שנית, והוא ההתבוננות דה' אחד איך דכולא קמי' כל"ח⁹⁸ ממש, ויש מעלה בהשגה, דעי"ז הוא הגילוי בנפש, דכאשר משיג ענין אלקי ומחדש בהסברת ההשגה, ה"ז מאיר בגילוי בנפשו, דחכ' שהוא למעלה מטו"ד המושג ה"ז אינו בבחי' גילוי, דלית מח' תפיסא בי⁹⁹, אבל בהשגה ה"ז בבחי' תפיסא, וזהו דע את כו' שלם, דבכדי שיהי' עבודה בפועל הוא ע"י הדעת דוקא.

והנה השל"ה (בעשרה מאמרות מאמר א'¹⁰⁰) פי' הכתוב דע את אלקי אביך, דמלבד האמונה באלקות הקבועה בלבך מצד אביך, דהיינו הקבלה איש

90 ראה תניא אגה"ק סכ"ו (קמה, א). וראה הל' ת"ת לאדמו"ר הזקן פ"ב ס"ב.

91 איוב יט, כו.

92 מלאכי ג, ו.

93 נוסח תפלת השחר.

94 ראה תניא פ"כ. תו"א ויקהל פז, א. לקו"ת אמור לא, א. ר"ה סא, א. ובכ"מ.

95 ישעי' כו, ד.

96 מנחות כט, ב. וראה ב"ר פי"ב, ב. פרש"י בראשית ב, ד.

97 ראה תניא שם.

98 = כלא חשיבי (ע"פ דניאל ד, לב. זח"א יא, ב).

99 תקו"ז בהקדמה (י, א).

100 מ, א. הובא בהגהת הצ"צ בלקו"ת ד"ה וידעת (ואתחנן ד, א). וראה המשך תער"ב פקס"ג (ח"ב

ס"ע תמו ואילך). סה"מ תרצ"ב ע' רמח. תרח"ץ ע' סט. אגרות-קודש ח"ה ע' קיא. שיחת שמע"צ

ושמח"ת תרצ"ז (לקו"ד ח"ב ע' תרסד. ספר השיחות תרצ"ז ע' 190). לקו"ש חט"ז ע' 245 ואילך.

מפי איש, דע אתה בעצמך מצד ההשגה¹⁰¹. והיינו דמלבד זאת דבכדי שיהי עבודה בפועל הוא ע"י הדעת כנ"ל, הנה צ"ל ההעמקה בההשגה אלקית, וכמו בענין לימוד התורה דיש בזה ב' ענינים¹⁰², הא', הלימוד בשביל לידע את המעשה אשר יעשון¹⁰³, ולכן הנה כאו"א צריך לקבוע זמן ללימוד הדינים וההלכות הנוגעים למעשה, אשר גם יר"א נכשלי' בכמה עניני דיני ברכות והדומה, מפני העדר ידיעת או השכחה בפרטי הדינים. והב', הוא לימוד התורה לפי שהיא תורת ד', והיא המצוה ידיעת התורה. וכן הוא בלימוד פנימי' התורה, דיש בזה ב' ענינים, הא', לימודה בשביל העבודה, וכנ"ל דבכדי שיהי העבודה בלב שלם, שהוא עבודה בפועל, הוא ע"י הדעת, שהוא ההתקשרות. והב', הוא הלימוד בשביל הידיעה, שהו"ע ההעמקה, וכנ"ל שהעיקר הוא היגיעה, והיינו דמחו יהי עסוק בהשגה אלקית. ובזה מבאר¹⁰⁴ מ"ש¹⁰⁵ זה אלי ואנוהו אלקי אבי וארוממנהו, דזה הוא גילוי¹⁰⁶, והיינו דכאשר זה אלי, שהוא אלי מצד השגתי וידיעתי, אז ואנוהו, אני והוא דבוקים ביחד כביכול, כי הידיעה נתפסת בלב, ואם הוא אלקי אבי, בקבלה לבד, אז וארוממנו¹⁰⁷, כי הוא רם ונשגב ממנו¹⁰¹. ועם היות דיש מעלה בחכ' על הבינה בבחי' הביטול, שבחכ' יותר מכמו בינה, דחכ' הוא בחי' אין ובינה יש¹⁰⁸. אבל עם זה, הרי יש מעלה בהבינה שהיא השגה ותפיסא, וע"כ צריכים להיות ב' המדריגות, והיינו דגם בהשגה דבינה יהי' הביטול דחכ', והוא שיהי' השגה בהתרחבות בהשגה טובה באלקות ויהי' הביטול לא רק מצד ההשגה, כמ"ש במ"א¹⁰⁹ בענין הביטול דהעדר תפיסת מקום, כמו שחכם קטן מתבטל לפני חכם גדול, דביטול זה הוא בא מצד ההשגה והוא רק בהשגה לבד, כ"א בבחי' אין דחכ', והו"ע נקודה בהיכלא¹¹⁰, היכל הוא בחי' בינה ונקודה בחי' חכ', וצריכים להיות ב' המדריגות⁷⁹, דנקודה בלא היכלא אינו מספיק דצ"ל השגה באלקות, והיכלא בלא נקודה ג"כ אינו מספיק, שצ"ל בחי' ביטול דחכ', וזה שומר את

101 עכ"ל השל"ה (בשינויים קלים).

102 ראה גם לקו"ש ח"ז ע' 402 ואילך. חכ"ג ע' 146 ואילך.

103 לשון הכתוב – יתרו יח, כ.

104 מבאר: השל"ה שם.

105 בשלח טו, ב.

106 ראה לקו"ת חוקת נו, ד. פ' ראה לב, ריש ע"ג. סה"מ תרמ"א ע' יד. תרנ"ד ע' קית.

107 וארוממנו: אוצ"ל: וארוממנהו.

108 ראה לקו"ת פקודי ג, סע"ג. ו, א. מאמרי אדמו"ר האמצעי בראשית ע' ב. ביאורי הזהר

לאדמו"ר האמצעי ריב, ג ואילך. להצ"צ ח"ב ע' תתקצג. ע' תתרא. המשך תער"ב ח"ו ע' וארלב ואילך.

סה"מ תרפ"ט ע' קנא ואילך. ע' קפא ואילך. תרצ"א ע' כה.

109 ראה המשך תער"ב פר"פ. פרצ"ד ח"ג ע' תשפ. ע' תתיד. פת"ו (ח"ד ע' אקלא ואילך). ח"ה

ע' ואיקעט.

110 ראה זח"א ו, א. תקו"ז תיקון ה (יט, א). תיקון כח (עב, ב). ועוד. תניא אגה"ק ס"ה (קז, א).

ההשגה, דאם לא יהי' הביטול דחכ' יכול ליפול ח"ו ממדריגתו, וכמו בהשגה שכלית אם לא ישמור את הנקודה יכול לילך בדרך עקלתון, שתהי' ההשגה לא אמיתית, והגם שתהי' בטעם ובסברות שכלים, לא יהי' כלל כפי האמת, והנקודה היא השומר' את ההשגה, דכאשר זוכר ושומר את הנקודה תהי' ההשגה אמיתית, כמו"כ הוא ברוחניות דבהשגה לבד יכול ליפול ח"ו ממדריגתו, כ"א צ"ל נקודת החכ' שהוא הביטול שלמעלה מטו"ד המושג, וזהו והחכ' תחי' בעל"י¹¹¹, דבינה היא בעל"י דחכ', להיות דבינה עושה ההתרחבות בנקודה דחכ', ומ"מ הנה החכ' תחי' בעל"י, דקיום ההשגה הוא דוקא ע"י החכ' שהוא בחי' ביטול, דאז אינו נפנה מן האמת, ער טרעט ניט אָפּ פון דעם אמת, ואמת הוא שאין לו הפסק¹¹², והיינו שההשכלה וההשגה דנקודה והיכלי' שהם חו"ב באים במדות שבלב ובג' לבושי הנפש¹¹³ מח' דיבור ומעשה, שהם ו"ה דשם הוי' שבנפש.

דהנה עבודה דמוחין חו"ב לבד אינו מספיק, וצ"ל ג"כ מדות, לא מיבעי השינוי מדות טבעים ולשנות טבע המדות כמ"ש במ"א בארוכה¹¹⁴, כ"א גם שיהיו התגלות המדות דנפה"א בהתעוררות אהוי"ר בהרגש ממש, וכן במדת התפארת לאסתכלא ביקרא דמלכא¹¹⁵, וכן בשארי המדות שיהיו בהתגלות ממש. והמדות הם אות וא"ו, וא"ו זעירא הם המדות טובות, והוא"ו רברכא הם המדות דנפה"א, דוא"ו זעירא הוא קו, והוא"ו רברכא הוא קו שבראשו יו"ד, דהנה גילוי המדות הוא בהתעלמות המוחין, דכאשר המוחין מאירים אז א"א להיות גילוי המדות¹¹⁶. אמנם זהו בחיצונית הלב, שהם מדות טבעים, אבל בפנימיות הלב, שהם מדות דנפה"א, הנה ההשגה שבמוח מאירה בלב¹¹⁷, וזהו וא"ו דבראשו יו"ד, ואי' בכתהאריז"ל¹¹⁸ דזהו מ"ש¹¹⁹ בנחל בדרך ישתה ע"כ ירים ראש, שהוא הוא"ו

(111) קהלת ז, יב.

(112) ראה לקו"ת מטות פג, סע"ג ואילך. מסעי צג, ב ואילך.

(113) ראה תניא פ"ד.

(114) ראה אגרות קודש אדמו"ר הצ"צ ע' נב. תורת שלום – ספר השיחות ע' 48. שיחת שמע"צ ושמח"ת שנה זו (לקו"ד ח"א ע' קיא ואילך. ספר השיחות תרצ"ד ע' 266 ואילך). נתבאר באגרות קודש ח"ג ע' תנח ואילך.

(115) ראה זהר ח"א קצט, א, לח, א ואילך. ח"ב רמז, ב. לקו"ת שה"ש מא, ד.

(116) ראה סידור עם דא"ח רה, ד ואילך. מאמרי אדמו"ר האמצעי דרושי תהנה ח"א ע' רלד ואילך. ח"ב ע' תסב ואילך. המשך תער"ב פל"ג (ח"א ע' עג).

(117) ראה סה"מ תרס"ה ע' סד ואילך. ע' שעו ואילך. המשך תרס"ו ע' קל. המשך תער"ב פקנ"א (ח"ב ע' תד ואילך).

(118) ראה עץ חיים שער כג (שער מוחין דצלם) פ"א (מהדורא תנינא). שער כח (שער העיבורים) פ"ד (אות ה). לקוטי תורה ושער הפסוקים להאריז"ל לתהלים קי, ז. מאמר הפסיעות להרח"ו אות ו (הובא באוה"ת שמות ע' יז. אוה"ת שה"ש ח"ב ע' תרה).

(119) תהלים שם (ושם: מנחל).

שבראשו יו"ד, והיינו דכאשר האדם מנהיג דרכו בחיים שהוא שותה מהנחל דחכ', פי' דכל הנהגותיו במדותיו הוא עפ"י המוחין בהשגה דבינה והביטול דחכ' ירים ראש¹¹⁹.

והה"א אחרונה דשם הוי' שבנפש הם ג' לכושי הנפש מחדו"מ¹¹³, דתמונת אות ה"א הם ג' קוין¹²⁰, ב' קוין מחוברים וקו א' קצר נפרד, דבלבושי הנפש הנה מחו"ד בערך זל"ז, ומעשה הוא לבוש הנפרד¹²⁰, ובעבודה הו"ע מחדו"מ בתושבע"פ, דתכלית ענין לימוד התו' הוא בשביל המעשה, וכמאמר¹²¹ גדול תלמוד שמביא לידי מעשה. והענין הוא, דהנה אי' בס"י¹²² הבן בחכמה וחכם בבינה, ולכא' הול"ל הבן בבינה וחכם בבינה¹²³. אך הענין הוא, דחכ' ובינה הם תושב"כ ותושבע"פ, דהנה כתיב¹²⁴ שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך, ואמרז"ל¹²⁵ מוסר אביך זהו תושב"כ ותורת אמך זהו תושבע"פ, דכל המצות כמו שהם נאמרים בתושב"כ הם בקיצור ובתושבע"פ מתבארים בארוכה¹²⁶, וכמו מצות שבת, הנה בתושב"כ נאמרה רק בקיצור בפסוקים אחדי', ובתושבע"פ היא מסכת שלימה, ולכן נק' תושב"כ חכ' שהיא נקודה וקיצור, ותושבע"פ בינה, שהיא אריכות ופולפול¹²⁷. וזהו הבן בחכמה¹²⁸, דהגם שתושב"כ היא למעלה מן השגה, מ"מ ע"י לימודה עפ"י מדרשים וספר הזהר ופנימיות התורה, יכול להיות קצת הבנה והשגה בזה, וחכם בבינה¹²⁸, דתושבע"פ מפני אריכות הפולפול יכול להיות שלא ידע נקודת האמת שבההלכה, ובפנימיות הענין הוא, דהנה תושבע"פ באה בהתלבשות בעניני' גשמים ובטענות של שקר, דראובן טוען כך ושמעון טוען כך¹²⁹. וענין הלימוד הוא להבין הסוגיא על בורי', ומאחר דניתנה בהשגה גמורה ולחדש חידושי', הרי יכול להיות שילמוד תורה ויחדש בה חידושי' וישכח על נתון

(120) ראה תו"א מגילת אסתר צה, סע"ב ואילך. לקו"ת ר"פ בלק (סו, סע"א). סה"מ תרצ"ג ע' תנב ואילך.

(121) קידושין מ, ב.

(122) = ספר יצירה (פ"א מ"ד. וראה סה"מ תרנ"ט ע' רמו ואילך. תרפ"ב ע' קמג ואילך. ע' שכג ואילך. ע' שסו ואילך. תרפ"ט ע' קעט ואילך).

(123) חכום בבינה: אוצ"ל (כמ"ש במקומות שצויינו בהערה 1): וחכם בחכמה.

(124) משלי א, ח.

(125) ראה מדרש משלי ופרש"י עה"פ. תניא אגה"ק סכ"ט (קנא, א) בשם הזהר. מאמרי אדמו"ר האמצעי שמע"צ ע' א'תנ. וש"נ. סה"מ תרצ"ב ע' תלו. וש"נ. ד"ה השם נפשו בחיים שנה זו (תרצ"ד) פ"ד (לקמן ע' 0001). וש"נ.

(126) ראה אגה"ק שם (קנ, ב ואילך).

(127) לקו"ת שמע"צ פה, ב. סה"מ תרצ"ב ע' תלו. תרצ"ג ע' תקיא. ד"ה השם נפשו בחיים שם.

(128) ראה גם אוה"ת ואתחנן ריש ע' שעה. המשך תער"ב פקצ"א (ח"ב ע' תקלו). סה"מ ודה"ה השם נפשו בחיים שבהערה הקודמת. ספר השיחות תשנ"ב ח"ב ע' 478.

(129) ראה תניא פ"ה. קונטרס עה"ח פ"א (ע' 38). סה"מ תש"ד ע' 108. תרצ"ב ע' קמח.

ש"פ ויצא, ה'תרצ"ד

יג

התורה ית'¹³⁰. וזהו וחכם בבינה, שיהי' לימוד התורה בביטול, ולא ישכח שהיא תורת ד', שהוא דבר ה' ממש, ולא ישכח כי כל הקורא בתורה הקב"ה קורא ושונה כנגדו¹³¹, והלימוד צ"ל לקבל מן התורה, אַז תורה זָאָל אים לערנען¹³², וכמ"ש¹³³ תען לשוני אמרתך, כעונה אחר הקורא¹³⁴ בביטול¹³⁵, דלימוד כזה מביא לידי מעשה בפועל.

וזהו סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, דהסולם הוא העבודה שבלב בתפלה¹³⁶, שפועל התחברות האדם עם האלקות ע"י עצם הנשמה, דכאשר מוכך גופו, ומעשיו רצויים, אז נרגש בו ההזלה וההטפה דשרש ועצם הנשמה, ובעבודתו הוא מגלה האותיות דשם הוי' שבנפשו בעבודה בפועל בעבודת המוח והלב ובקיום המצות בפו"מ בחיות פנימי, ובמדה שאדם מודד מודדין לו¹³⁷, להשפיע לו רוב ברכה, אשר ההנהגה עמו מלמעלה גם בעניניו הגשמיים וצרכי גופו ופרנסתו הוא בדרך למעלה מן הטבע.

(130) ראה ב"ח לטור או"ח סמ"ז (ד"ה ומ"ש דאמר). וראה קונטרס עין החיים שם. סה"מ תרצ"ב ע' קלה. ע' קנג. ע' רי. לקו"ש חט"ו ע' 3 ואילך.

(131) ראה תדא"ר רפי"ח. ילקוט שמעוני איכה רמז תתרלד.

(132) ראה אגרות קודש חט"ו ע' קנה. שיחת כ"ה שבט תרצ"ו (לקו"ד ח"ב ס"ע תפט ואילך. ספר

השיחות תרצ"ו ס"ע 70 ואילך). ספר השיחות תש"ד ע' 88. תש"ו ע' 21.

(133) תהלים קיט, קעב.

(134) ע"ד סוכה לח, ב.

(135) ראה תו"א יתרו סז, ב. לקו"ת שה"ש מד, ב. ובכ"מ.

(136) ראה תענית ב, סע"א.

(137) ראה משנה סוטה ח, ב.

מכתבי כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

[ב"ה, ג' ניסן תר צדי"ק¹].

שלום וברכה

אייער בריף פון כ"ג אדר האָב אַיך ערהאַלטן אין צייט, ת"ל בעד שלום כולכם שיי והשי"ת יחזק בריאות כולכם שיי על להבא און הוא ית' זאָל אַיך געבין אַלעמען פרנסתכם בריוח ובמנוחה.

אין אייער בריף פילט זעך אַ אופרעגונג וואָס האָט מיר פאַרשאַפט צער.

יעדער מענטש דאַרף ועהלין מאַכין דעם אַנדערין בעסער און גרינגער אייפן האַרצין.

אַז דער אייבערשטער ב"ה העלפט אַ מענטשין אַז ער קאָן טאָן דעם אַנדערין מאַכין אַ פּערגינגין, איז דאָס זייער אַ מדה טובה, וואָס דאָס רופט מען לב טוב, וואָס ר' יוחנן זאָגט² אַז אין דיא מדה טובה איז כולל אייך עין טובה, חבר טוב, שכן טוב, הרואה את הנולד, (ער ועט האָבין אַ גיטין³ מיט ועמען צוא טיילין זיך זיינע שמחות אַז דער אייבער' ב"ה העלפט אַ שמחה וילט זעך האָבין אַ גיטין פריינט מיט ועמען טיילין זיך דיא שמחה).

אַבער אַז וען מיא בריינגט יענעם צוא אַ אופרעגונג דאָס איז דאָך אַ גרייסער צער, ניט דאָס האָב אַיך גימיינט מיט מאַיין בריף, ניט דאָס ויהל איך עס זאָל זאָיין צוא וישין מאַיינע מקורבים שיי איך רעכין אַז מאַיינער אַ בריף דאַרף זעך אַנדערש לייענען און דאַרף בריינגען גאָר אַ אַנדערע שטימונג.

איך וינטש אַיך אַלעמען גוטע פרנסה און געניסין מיט פּערגינגין פון דער חסידעשער בוים, דאָס וואָס איך האָף אַז איך ועט גויס זיין זייער אַיינגיזאַם לויט אַייער שרש.

(1) בתקופה זו – מיום א', י"א שבט עד יום א', כ"ט ניסן – שהה רבינו בשיקאגאָ (ראה "מבוא"

לספר השיחות תרפ"ח-תרצ"א ע' עח ואילך. וש"נ).

(2) אבות פ"ב מ"י.

(3) גיטין: אוצ"ל: גיטין פריינט.

אז מיא ועט זעך לערנען און טאן מיט זיך, העלפט גויס השי"ת,
און השי"ת זאל אַיך העלפין בכל טוב בגו"ר.

ידידו הדו"ש

[ב"ה, ט' ניסן תר צדי"ק].

שלום וברכה⁴

כל פועל אדם הוא עפ"י ההשגחה העליונה, ומד' מצעדי גבר כונו⁵,
וכל מעשה אנוש וגבורתו הוא להביא בעזרתו ית' הרבצת התורה וחיזוק
היהדות מהכח אל הפועל, ואשרי איש יעשה זאת, ובן אדם יתאמץ
להאיר מקום מגורו באור תורה, ולהכניס אורה באהלי הצעירים שי'.

אותה השיחה הא[ת]רונה אשר דברנו ביום השלישי בכ"ח טבת
במותב ידידנו הגביר הנכבד הבעל מעשים טובים מוקיר ורחים רבן ר'
נתן שי"ט⁶ וידידנו החסיד ובעל פועל לטוב ר' משה שי"ט, על אדות החזקת
היהדות במחנם הטי⁸.

הרבה דברנו בזה, והוכחתי מן המוחש כי במקום אשר נמצאו
דואגים בעלי פועל הנה מתייסדים אגודות של צעירים שי' קובעים זמני

(4) להרב מיכאל אלעזר הכהן פאָרשעלעגער מבאָלטימאָר. תרמ"ד-תשי"ט. תלמידו של בעל
האבני נזר. מח"ס תורת מיכאל (אה"ק, תשכ"ז). ראה אודותיו בספר מיכאל באחת (ני. תשע"ד).

(5) תהלים לז, כג.

(6) אַדלער.

(7) פּלאַם.

(8) במחנם הטי': באָלטימאָר. שם שהה רבינו מיום א', י"ב טבת עד יום ב', ה' שבט. ביום ב', כ"ז
טבת נסע לוואַשינגטאָן להתראות עם השופט מר לואיס בראַנדייס, וחזר לבאָלטימאָר למחרתו, יום
ג', כ"ח טבת (ראה, "מבוא" לספר השיחות שם ע' עו ואילך. וש"נ).

ביומנו של רבינו מיום ג', כ"ח טבת: "בשעה 1 הנני בא חזרה לבאָלטימאָר צלחה .. קבלת
אנשים, הרב פרשלאַג, נתן אַדלר (גביר אשכנזי דייטש), ר' משה פּלאַם (פולני), מדברים בכלל ואדות
קהלת באָלטימאָר, ולעשות ועד של ה' בע"ב. שוהים 1½ שעה". וכמכתב רבינו מיום זה לזוגתו
הרבנית: "... ב"ה אייף אַ גויסין עולם האָב איך פועל גיוען אַ גאַנץ גוטין רושם. ערועקט זיי צוא
אַ גויסין לעבין. למשל האַינט קומענדיק פון ואַשינגטון, איז אין 1 שעה אַרום צוא מיר גיקומען
אַ ויכטיקער רב. אַ היגער, פּאַרשעלעגער (זאָיין פּאַמיליע), מיט איינער נתן (נייטיז) אַדלער פון די
היגע אַרטידוכשיסע גבירים, זיינען באַ מיר, פּאַרבראַכט 1½ שעה, דער רב איז שיים באַ מיר גיוען
עטליכע מאָהל, און ער איז שטאַרק צוא גיבונדין גיואָהרין".

לימוד בעתים ידועים מתועדים מזמן לזמן שוחחים ע"ד חיזוק היהדות, אגודות של צעירות ת"י בהנוגע לטהרת המשפחה עוד ועוד.

השיחה האמורה לקחה אז את לבב כולנו וכולנו כאחד באנו לידי הכרה גמורה כי מוכרח הדבר להבראות, וכי אפשר הדבר אשר יברא ועד הדואג בענייני אלו, ואשר יעמוד לימין הח' שומרי שבת, עדת בני ישראל, יונג איזראיל להגדילם ולהאדירם להמציא להם עזר ותמיכה חומרית בכסף, ובהשגת עבודה לשומרי שבת וכן בתמיכה רוחנית כפי הדרוש להם.

כבוד ידידי אשר האלקים חינונו בכשרון מיוחד, יעזרהו השי"ת יחזקהו ויאמצהו, עליו החובה והמצוה מבלי התחשב עם כל מאומה, להיות יסוד מוסד בדבר זה, ואתו עמו יהי כבוד ידידנו הגביר הנכבד הרנ"א שי' הנ"ל⁶ ולסגל חבורה, הלא בלי תפונה ישתתף ידידנו הר"מ שי"ז לפעול ולעשות בעבודה בפועל, והלא אתם עמם המהולל בפעולות טובות ומשובח בעבודה ציבורית, ויודע פרק באירגון ותעמולה מסודרה הרב ד"ר זיידעל שי"ג, ובלי ספק אשר הגביר הנכבד והכי נעלה מר שטרוס שי' ישתתף עמהם ותהי חברתם שלמה באגודה אחת לעשות לטובת הרמת התורה וחיזוק היהדות.

אנא לפרוש גיני בשלום ידידנו הנזכרים בזה, ה' עליהם יחיו ובשלום כבוד אביו שי"י¹⁰, ולהגיד להם ברכתי בברכת החג, ולקבוע זמן התועדות יחדיו להתדבר בהתיסדות הועד האמור בעזרתו ית' ופועל ידם ירצה ד'.

אשמח במאד לקרוא מענה כבוד ידידי מאת אשר יחליטו לטובה ולברכה באופן הובאת ההתיסדות בעזרתו ית' מהכח אל הפועל.

מצורף לזה הנני כותב דברים אחדים לידידנו הגביר הנכבד מוהרנ"א שי"י¹¹ אך מאי ידיעת כתובתו הנני שולחו ע"ש ידידי שי', אשר יואיל לשלחו ע"י פאָסט ואתו הסליחה.

והנני ידידו הדו"ש ומברכו בחג כשר ושמח מוקירו ומכבדו.

(9) הרב ד"ר משה זיידעל. תרמ"ו-תשל"א.

(10) ר' אברהם משה פאָרשלעגער. נפטר ב' טבת תש"א.

(11) מכתב שלאח"ז.

[ב"ה, ט' ניסן תר צדי"ק¹].

כבוד ידידי הגביר הנעלה והכי נכבד, הנודע לשם תהלה
ותפארת בתוככי בעלי מעשים טובים, בעל מדות
תרומיות מוקיר ורחים רבנן אי"א מוה"ר נתן שי'
למשפחת אַדלער

שלום וברכה

רושם טוב ומעולה עשה עלי ההתועדות עם כבודו¹², בשיחתנו
כשעתיים ע"ד חיזוק היהדות בכלל ובמחנם הטובה בפרט, במושב ידידנו
הרה"ג המפורסם והנודע לשם תהלה ותפארת בתוככי גאוני יעקב,
מוהר"ר מיכאל אלעזר הכהן שליט"א¹³, והנכבד והנעלה מוהר"מ שי'
פלאם.

כהיום באתי בכתובים בענין זה לידידנו הרה"ג שליט"א הנ"ל אשר
בטח יגיד מזה לכבוד ידידי שי'.

ובזה הנני בא לחנן ולחלות את פני ידידי לעוררו על הדבר הגדול
והנשגב הלזה, האלקים חוננו דעת ויכולת בעזרתו ית' לעמוד בראש מפעל
כזה אשר בעזרתו ית' תוצאותיו החזקת היהדות וזכות וברכת הרבים
יחולו על ראשו, ועל ראש כב' שי' להתברך בכל טוב מנפש ועד בשר.

(12) בכ"ז – ראה אגרת שלפנ"ז.

(13) מוהר"ר מיכאל אלעזר הכהן שליט"א: פאָרשלאַעגער.

